

**ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАЦИЯ”
КАТЕДРА „АДМИНИСТРАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ
НАУКИ”**

УЧЕБНА ПРОГРАМА

УТВЪРЖДАВАМ,
РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА:
/доц. д-р М. Великова/

**ОПИСАНИЕ НА УЧЕБНАТА ДИСЦИПЛИНА
ПО УЧЕБЕН ПЛАН**

Професионално направление: 3.7. Администрация и управление	Специалност: Бизнес администрация и мениджмънт – МП “Мениджмънт и международен маркетинг”	
Образователно-квалификационна степен: ☒ - бакалавър ☒ - магистър	Курс: 1 Семестър: 1	Форма на обучение: ☒ - редовно ☒ - задочно ☒ - дистанционно

Наименование на учебната дисциплина: Въведение в мениджмънта		Код: MAN 1420
		Език: български
Общ хорариум: 180	Седмична заетост: 12	
аудиторна заетост <input type="text" value="60"/>	аудиторна заетост <input type="text" value="4"/>	
извънаудиторна заетост <input type="text" value="120"/>	извънаудиторна заетост <input type="text" value="8"/>	
☒ - Курсови задачи ☒ - Курсови проекти ☐ - Стажове и практики ☐ - Други форми	Статут на учебната дисциплина: ☒ - задължителна ☐ - избираема ☐ - факултативна	
Форма на финален контрол: изпит	ECTS кредити:	<input type="text" value="6"/>
Титуляр на учебната дисциплина: доц. д-р Велислава Николаева		

ОПИСАНИЕ НА УЧЕБНАТА ДИСЦИПЛИНА

1. **Определение:**

1.1. Наименование на учебната дисциплина:

Въведение в мениджмънта

1.2. Код на учебната дисциплина: MAN 1420

2. **Описание на съдържанието на учебната дисциплина по тематични единици:**

СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНАТА ДИСЦИПЛИНА

За студентите от дистанционна форма на обучение

Съдържанието на учебната дисциплина е разпределено за 15 учебни седмици

Учебна седмица	ТЕМА	Аудиторна заетост		Извънауд. заетост	
		Аудиторни консултации	Синхронни консултации в системата за ДО	Самостоятелна работа в системата за ДО	Практически задачи
1	Природа и еволюция на управлението. Мениджмънтът и управление – прилики и разлики. Системи и системен подход в управлението. Същност на системите. Основни понятия. Видове системи. Кибернетични аспекти на управлението. Система на управление. Свойства на кибернетичните системи. Метод на черната кутия.	1	2	4	
2	Периодизация и класификация на школите, теориите и направленията в науката за мениджмънта. Класическата школа в научния мениджмънт. Основоположникът Тейлър – основни приноси моменти. Принципи и функции на управление. Концепция „човекът-винтче“	1	2	4	
3	Вертикална интеграция в предприятието. Подходът на Форд за управление на производствено предприятие. Принципи за повишаване на производителността. Управленският подход на Харингтън Емерсън. Приносът на Гант за развитие на управлението като самостоятелно научно направление. Нормирането на труда през погледа на Франк и Лилиан Джилбърт	1	2	4	
4	Административна школа в мениджмънта. Анри Файол – основни дейности, функции и принципи в предприятието. Управлението като универсално явление. Идеи за шаблоно структуриране на организациите.	0,5	1	4	
5	Други представители на административната школа. Гълик и Ъруик. Еволюция на управленските функции и идеята за	0,5	1	4	

	<p>шабно структуриране на организациите. Диапазон на контрола в управлението.</p> <p>Теория за идеалната бюрокрация на Макс Вебер. Основни принципи.</p>				
6	<p>Хуманистичен подход в управлението. Елтън Мейо и Хоутърнските експерименти. Основни изводи. Модел на организационния айсберг.</p> <p>Основни представители на школата на човешките отношения. М. Фолет, Кр. Аргирис, Х. Саймън, О. Шелдън, Фр. Рьотлисбергер, Ч. Бърнард. Идеята за неформалната организация.</p>	0,5	2	4	
7	<p>Лидерство и управление. Основните стилове на ръководство според Курт Левин. Лидерските стилове в управленската матрица на Блейк и Моутън.</p> <p>Поведение на ръководителя според МакГрегър и неговите теории “Х” и “У”.</p> <p>Мениджъризъм и мениджъристи. Питър Дракър. Алфред Слоун. Пиер Дюпон, Уилям Нюман, Луис Нюман, Чарлз Маккормик, Джеймс Линкълн.</p>	0,5	1	4	
8	<p>Мотивационни теории. Теория за йерархия на човешките потребности на Маслоу. Двухфакторната мотивационна теория на Херцберг. Мотивационни фактори според Маклеланд. Теория на очакването на Виктор Врум.</p> <p>Теория “Z” на У. Оучи. Сравнителна характеристика между американски и японския модел на мениджмънт</p>	0,5	1	4	
9	<p>Основни управленски функции. Съдържателен обхват и класификация на функциите на управление.</p> <p>Организационно структуриране и организационни структури на управление (ОСУ). Същност и основни компоненти на организационните структури на управление. Видове органи на управление и управленски връзки. Йерархия и власт в организацията. Източници на власт.</p>	0,5	2	4	
10	<p>Основни (елементарни) типове ОСУ. Линейна ОСУ – предимства, недостатъци и граници на приложение. Функционална ОСУ от Тейлър тип – основни характеристики.</p> <p>Линейно-шабни и линейно-функционални ОСУ. Разновидности, характерни черти, предимства, недостатъци и практическо приложение на линейно-функционалните ОСУ. Структура с ограничен функционализъм и йерархия по функции.</p>	0,5	1	4	
11	<p>Програмно-целеви структури на управление. Същност, разновидности и специфики на програмно-целевите ОСУ.</p> <p>Управленски проблеми, възможности и управленски решения.</p>	0,5	1	4	
12	<p>Същност и елементи на управленското решение.</p> <p>Видове управленски решения. Критерии за класификация и специфика.</p> <p>Цикъл на управленското решение.</p> <p>Методи за вземане на управленски решения. Евристични методи.</p>	0,5	1	4	

13	Централизация и децентрализация на управлението. Процес на делегиране на права. Подход на делегирането на права. Проблеми и трудности при делегирането на права от страна на ръководителя. Основни бариери при делегирането на права по вина на изпълнителя.	0,5	1	4	
14	Основни типове стил на ръководство. Авторитарен стил – характеристика и особености. Демократичен и либерален стил на ръководство. Предимства и граници на ефективност.	0,5	1	4	
15	Фактори, влияещи върху избора на конкретен стил. Ситуационен стил. Лидерство и ръководство. Основни прилики и разлики. Работа в екип.	0,5	1	4	
	<i>Общо (аудиторна/извънаудиторна заетост)</i>	9 /21 = 30ч.		60 ч.	

За студентите от редовна и задочна форма на обучение

А. ЛЕКЦИИ

№	ТЕМА	Часа
Раздел 1 (21 часа)		
1	Природа и еволюция на управлението. Мениджмънтът и управление – прилики и разлики.	1
2	Системи и системен подход в управлението. Същност на системите. Основни понятия. Видове системи.	2
3	Кибернетични аспекти на управлението. Система на управление. Свойства на кибернетичните системи. Метод на черната кутия.	2
4	Периодизация и класификация на школите, теориите и направленията в науката за мениджмънта.	1
5	Класическата школа в научния мениджмънт. Основоположникът Тейлър – основни приноси моменти. Принципи и функции на управление. Концепция „човекът-винтче“.	1
6	Вертикална интеграция в предприятието. Подходът на Форд за управление на производствено предприятие.	1
7	Принципи за повишаване на производителността. Управленският подход на Харингтън Емерсън.	1
8	Приносът на Гант за развитие на управлението като самостоятелно научно направление. Нормирането на труда през погледа на Франк и Лилиан Джилбърт.	1
9	Административна школа в мениджмънта. Анри Файол – основни дейности, функции и принципи в предприятието. Управлението като универсално явление. Идеи за шабно структуриране на организациите.	1
10	Други представители на административната школа. Гълик и Ъруик. Еволюция на управленските функции и идеята за шабно структуриране на организациите. Диапазон на контрола в управлението.	1
11	Теория за идеалната бюрокрация на Макс Вебер. Основни принципи.	1
12	Хуманистичен подход в управлението. Елтън Мейо и Хоутърнските експерименти. Основни изводи. Модел на организационния айсберг.	1

13	Основни представители на школата на човешките отношения. М. Фолет, Кр. Аргирис, Х. Саймън, О. Шелдън, Фр. Ръотлисбергер, Ч. Бърнард. Идеята за неформалната организация.	1
14	Лидерство и управление. Основните стилове на ръководство според Курт Левин. Лидерските стилове в управленската матрица на Блейк и Моутън.	2
15	Поведение на ръководителя според МакГрегър и неговите теории “Х” и “У”.	1
16	Мениджъризъм и мениджъристи. Питър Дракър. Алфред Слоун. Пиер Дюпон, Уилям Нюман, Луис Нюман, Чарлз Маккормик, Джеймс Линкълн.	1
17	Мотивационни теории. Теория за йерархия на човешките потребности на Маслоу. Двухфакторната мотивационна теория на Херцберг. Мотивационни фактори според Маклеланд. Теория на очакването на Виктор Врум.	1
18	Теория “Z” на У. Оучи. Сравнителна характеристика между американски и японския модел на мениджмънт.	1
Раздел 2 (24 часа)		
1	Основни управленски функции. Съдържателен обхват и класификация на функциите на управление.	1
2	Организационно структуриране и организационни структури на управление (ОСУ). Същност и основни компоненти на организационните структури на управление. Видове органи на управление и управленски връзки. Йерархия и власт в организацията. Източници на власт.	2
3	Основни (елементарни) типове ОСУ. Линейна ОСУ – предимства, недостатъци и граници на приложение. Функционална ОСУ от Тейлър тип – основни характеристики.	2
4	Линейно-щабни и линейно-функционални ОСУ. Разновидности, характерни черти, предимства, недостатъци и практическо приложение на линейно-функционалните ОСУ. Структура с ограничен функционализъм и йерархия по функции.	2
5	Програмно-целеви структури на управление. Същност, разновидности и специфики на програмно-целевите ОСУ.	2
6	Управленски проблеми, възможности и управленски решения. Същност и елементи на управленското решение.	1
7	Видове управленски решения. Критерии за класификация и специфика.	1
8	Цикъл на управленското решение.	1
9	Методи за вземане на управленски решения. Евристични методи.	2
10	Централизация и децентрализация на управлението. Процес на делегиране на права.	1
11	Подход на делегирането на права.	2
12	Проблеми и трудности при делегирането на права от страна на ръководителя.	1
13	Основни бариери при делегирането на права по вина на изпълнителя.	1
14	Основни типове стил на ръководство. Авторитарен стил – характеристика и особености.	1
15	Демократичен и либерален стил на ръководство. Предимства и граници на ефективност.	1
16	Фактори, влияещи върху избора на конкретен стил. Ситуационен стил.	1
17	Лидерство и ръководство. Основни прилики и разлики. Работа в екип.	2

Б. СЕМИНАРНИ ЗАНЯТИЯ

№	ТЕМА	Часа аудит.	Часа извън аудит.
1	Системен и кибернетичен подход в управлението. Декомпозиране на системите. Програмиран текст. Дискусия. Задачи за самостоятелна работа.	2	4
2	Класическа и административна школа. Основни представители. Приносни моменти. Актуалност и значимост в съвременните обществено-икономически условия. Програмиран текст. Дискусия. Казус за анализ.	2	4
3	Школа на човешките отношения. Мотивация и мотивационни теории. Дискусия. Казус за анализ.	2	4
4	Управленско решение. Процес на вземане на управленско решение. Методи за вземане на управленско решение. Игра на роли. Казуси за анализ.	2	4
5	Стилове на ръководство. Работа в група. Делова игра.	2	4
6	Анализ и проектиране на структура. Диапазон на контрола. Казуси за анализ. Работа в група.	2	4
7	Делегиране на права. Казус за анализ. Тест.	2	4
8	Заключителен тест.	1	2

В. ДРУГИ - НЕ

3. Ниво:

3.1. **Предпоставки:** Дисциплината “Въведение в мениджмънта” е фундаментална и като такава не се очаква студентите да имат предварителни познания. Тя се изучава в първи курс и следва да осигури основни и базови знания по ключови управленски проблеми.

3.2. **Цели и задачи:** С курсът от лекционни и семинарни занятия по “Въведение в мениджмънта” се цели студентите да получат този понятиен и терминологичен фундамент, който да им позволи успешното усвояване на останалите управленски дисциплини, всяка от които интерпретира една или друга страна на мениджмънта като теория и практика. Заедно с това да се придобият специфични знания и умения, които да подпомогнат обучаемите при организиране и осъществяване на основни управленски процеси в реална работна среда.

В хода на изпълнение на поставената цел са формулирани следните задачи:

- Усвояване на специфичен понятиен апарат.
- Изясняване на еволюцията на управленската наука и практика при ясно дефиниране на приносните моменти за всеки етап от развитието на научното знание по въпросите за мениджмънта.
- Проследяване връзките на мениджмънта като теория и практика с разнообразните и многопосочни научни изследвания и практически постижения.
- Запознаване с основните управленски функции, тяхната еволюция и систематизация.
- Коментар и критичен анализ на видовото многообразие на организационните структури на управление, границите на тяхното приложение, възможните рискове и подходи за тяхното минимизиране.
- Изучаване природата на управленското решение в контекста на различните управленски проблеми и възможности. Запознаване с логическата структура на процесът на вземане на управленско решение.

- Изследване процесите за делегиране на права, възможните рискове и ползите при правилното им организиране и осъществяване.
- Сравнителен анализ на основните ръководни стилове. Ролята на ситуационното ръководство и мотивацията като предпоставки за повишаване на ефективността на управлението.

След приключване на обучението си по дисциплината се очаква студентите да придобият следните компетенции, знания и умения:

Компетенции, знания и умения с научен и практико-приложен характер:

- Знания за спецификите на организационните структури и умения за тяхното адаптиране към изискванията на средата.
- Умения за вземане на управленски решения и създаване на среда за тяхното реализиране.
- Знания и умения за мотивиране на служителите и за генериране на синергични ефекти.
- Познание на основните управленски принципи и функции и тяхната логическа обвързаност.
- Организационни умения и умения за делегиране на права в контекста на децентрализираното управление и повишаването на мотивацията, знанията и уменията на служителите.

Лични компетенции, знания и умения:

- Повишаване организационните умения в личен и професионален план.
- Повишаване уменията за работа в екип.
- Повишаване на професионалната пригодност за работа в бизнес и публични организации.
- Умение за адаптиране на личния ръководен стил към изискванията и потребностите на средата.
- Умения за разрешаване на различни управленски проблеми.

3.3. Библиография:

Основна литература:

1. **Асенов, А и др.** Мениджмънт. АИ Ценов, Свищов, 2015.
2. **Николаева, В.** Организация и управление на туристическото предприятие. ВСУ, Варна, 2012.
3. **Николаева, В.** Организация и управление на туристическото предприятие. ръководство за самостоятелна работа, ВСУ, Варна, 2013.
4. **Порязов, А.** Въведение в теорията на мениджмънта. ВСУ, 2007.
5. **Порязов, А.** Организация и технология на управлението. ВСУ, 2007.
6. **Порязов, А., В. Николаева, П. Ямукова.** Основи на управлението. унив. изд. ВСУ, Варна, 2010.
7. **Порязов, А., В. Николаева, П. Ямукова.** Въведение в теорията на мениджмънта. унив. изд. ВСУ, Варна, 2010.
8. **Сирашки, Хр.** Управление на фирмата. АИ Ценов, Свищов, 2016.

Допълнителна литература:

1. **Асенов, А.** Мениджмънт на фирмата: Теория и практика. АБАГАР, В. Търново, 2010.
2. **Бънкова, А.** Управление на организациите и организационните мрежи. УИ Св. Климент Охридски, София, 2013.

3. **Върбанов, И.** Логически и методологически аспекти на управлението. СА „Д. А. Ценов“, Свищов, 2011.
4. **Ганчев, П.** Основи на мениджмънта. София: Софттрейд, 2006.
5. **Дафт, Р.** Менеджмент. Питер, Москва, 2006.
6. **Добриня, Н. и др.** Менеджмент: основы теории и деловой практик. Альфа-М, Москва, 2012.
7. **Литвак, Б.** Управленческие решения. МФПА, Москва, 2012.
8. **Найденев, А.** Основи на управлението. Шумен, 2003.
9. **Панайотов и кол.** Основи на управлението. Варна, 2004.
10. **Родионова, Н.** Методы исследования в менеджменте. Юнити-Дана, Москва, 2012.
11. **Серафимова, Д.** Основи на управлението. Варна: Стено, 2007.
12. **Станчева, А. и др.** Теория на управлението. Варна: Наука и икономика, 2010. **Сирашки, Хр.** Управление на фирмата. АИ Ценов, Свищов, 2012.
13. **Хаджиев, К.** Теория на организацията. НБУ, София, 2011.
14. **Цветков, А. и др.** Методы решения творческих задач в менеджменте. КНОРУС, Москва, 2012.

4. **Преподавателски състав:**

- доц. д-р Велислава Николаева
- ас. д-р Павлина Ямукова
- ас. Гергана Желязкова

5. **Методи на преподаване и усвояване на материята:**

- 5.1. Лекции: 3 часа на седмица, 15 седмици
- 5.2. Консултации (конвенционални форми или условия за индивидуални консултации): 2 часа на седмица, 15 седмици
- 5.3. Групови семинари и работни срещи: 1 час на седмица, 15 седмици, по време на които се разглеждат различни казуси, провеждат се делови игри, решават се различни задачи.
- 5.4. Лабораторна работа: Не
- 5.5. Проекти и изследователска работа: 2 часа на седмица, 15 седмици. За студентите може да се организират извънаудиторни форми на заетост, по време на които да се разработват части от курсовия проект, да се работи върху допълнителните задачи за самоподготовка, или да се осъществяват срещи с хора от практиката, както и теренни проучвания. Тези срещи и проучвания по преценка на титуляра на дисциплината могат да се провеждат и в рамките на аудиторната студентска заетост.
- 5.6. Друга практическа работа: Не
- 5.7. Методи за неприсъствено обучение (където е възможно): Учебното съдържание е адаптирано и за студенти, които се обучават в дистанционна форма на обучение.
- 5.8. Други методи: По време на обучението по дисциплината за студентите се предвижда среща с представители от практиката.

6. **Оценяване:** Курсът лекции по “Въведение в мениджмънта” предполага изучаване на теоретичните основи и съвременните тенденции в управлението. Въведена е точкова система, която обхваща аудиторните задачи, които се поставят студентите и при определени условия – и извънаудиторни. Усвояването на материята се проверява в

предвидените семинари, решаваните казуси, дискусии, тестове и разработването на курсови работи по предварително обявени изисквания. В началото на всяко семинарно занятие се коментират резултатите на студентите от предходното упражнение. Студентите имат право да видят своите писмени работи (казуси, тестове) и да се информират за поставените точки. Писмените работи на студентите се съхраняват до края на семестъра. По време на семестриалните занятия са предвидени и форми за поощряване на студентите (допълнителни точки за участие или предварителна подготовка по дадена тема за дискусия и др.).

Дисциплината позволява интегриране на задание за курсова работа/ задача с други управленски дисциплини.

6.1. Писмени и устни изпити

За всички студенти дисциплината “Въведение в мениджмънта” завършва с писмен изпит (тест). По преценка на титуляра на дисциплината може да се проведе и устен изпит за доуточняване на оценката. За допускането до редовна сесия са необходими определен брой точки, получени от: а) семинарни занятия и лекции, б) представен и защитен курсов проект в) успешен заключителен тест. През семестъра студентите решават казуси и допълнителни тестове (тематично определени), проверката на които участва във формирането на извънаудиторната заетост на преподавателския екип. Студенти, които не са получили изискуемия минимален брой точки, нямат защитен курсов проект и/ или не са направили заключителен тест, не се допускат до редовна сесия и по компонента „оценка от текущ контрол“, получава оценка „Слаб“. Когато се съберат определен брой точки, е възможно предлагане за освобождаване от изпит. То става след събеседване на предлагания за освобождаване студент с титуляра на дисциплината.

Условия за допускане:

1. Защитен курсов проект.
2. Успешен заключителен тест (минимум 15 точки).
3. Общ брой точки от лекции и упражнения не по-малко от 140.

Система за определяне на комплексна оценка:

$$0,2 \times \underline{a} + 0,2 \times \underline{в} + 0,6 \times \underline{с} =$$

a – оценка според получените точки през семестъра (текущ контрол);

в – оценка от защитата на курсовия проект (задача);

с – оценка от изпита.

Условия за освобождаване:

1. С оценка „Много добър” (5B): 211 – 245 точки и оценка от курсовия проект не по-малко от Мн. добър (5).
2. С оценка „Отличен” (6 – A, B): 246 – 280 точки и оценка от курсовия проект не по-малко от Мн. добър (5).

6.1.1. Конспект

Конспект по дисциплината „Въведение в мениджмънта“

1. Природа и еволюция на управлението. Мениджмънтът и управление – прилики и разлики.
2. Системи и системен подход в управлението. Същност на системите. Основни понятия. Видове системи.

3. ибернетични аспекти на управлението. Система на управление. Свойства на кибернетичните системи. Метод на черната кутия. К
4. ериодизация и класификация на школите, теориите и направленията в науката за мениджмънта. П
5. ласическата школа в научния мениджмънт. Основоположникът Тейлър – основни приноси моменти. Принципи и функции на управление. Концепция „човекът-винтче“. К
6. ертикална интеграция в предприятието. Подходът на Форд за управление на производствено предприятие. В
7. ринципи за повишаване на производителността. Управленският подход на Харингтън Емерсън. П
8. риносът на Гант за развитие на управлението като самостоятелно научно направление. Нормирането на труда през погледа на Франк и Лилиан Джилбърт. П
9. дминистративна школа в мениджмънта. Анри Файол – основни дейности, функции и принципи в предприятието. Управлението като универсално явление. Идеи за щабно структуриране на организациите. А
10. руги представители на административната школа. Гълик и Ъруик. Еволюция на управленските функции и идеята за щабно структуриране на организациите. Диапазон на контрола в управлението. Д
11. еория за идеалната бюрокрация на Макс Вебер. Основни принципи. Т
12. уманистичен подход в управлението. Елтън Мейо и Хоутърнските експерименти. Основни изводи. Модел на организационния айсберг. Х
13. сновни представители на школата на човешките отношения. М. Фолет, Кр. Аргирис, Х. Саймън, О. Шелдън, Фр. Ръотлисбергер, Ч. Бърнард. Идеята за неформалната организация. О
14. идерство и управление. Основните стилове на ръководство според Курт Левин. Лидерските стилове в управленската матрица на Блейк и Моутън. Л
15. Поведение на ръководителя според МакГрегър и неговите теории “Х” и “У”.
16. Мениджъризъм и мениджъристи. Питър Дракър. Алфред Слоун. Пиер Дюпон, Уилям Нюман, Луис Нюман, Чарлз Маккормик, Джеймс Линкълн.
17. Мотивационни теории. Теория за йерархия на човешките потребности на Маслоу. Двухфакторната мотивационна теория на Херцберг. Мотивационни фактори според Маклеланд. Теория на очакването на Виктор Врум.
18. Теория “Z” на У. Оучи. Сравнителна характеристика между американски и японския модел на мениджмънт.
19. Основни управленски функции. Съдържателен обхват и класификация на функциите на управление.
20. Организационно структуриране и организационни структури на управление (ОСУ). Същност и основни компоненти на организационните структури на управление. Видове органи на управление и управленски връзки. Йерархия и власт в организацията. Източници на власт.

21. Основни (елементарни) типове ОСУ. Линейна ОСУ – предимства, недостатъци и граници на приложение. Функционална ОСУ от Тейлър тип – основни характеристиките.
22. Линеjno-шабни и линеjno-функционални ОСУ. Разновидности, характерни черти, предимства, недостатъци и практическо приложение на линеjno-функционалните ОСУ. Структура с ограничен функционализъм и йерархия по функции.
23. Програмно-целеви структури на управление. Същност, разновидности и специфики на програмно-целевите ОСУ.
24. Управленски проблеми, възможности и управленски решения. Същност и елементи на управленското решение.
25. Видове управленски решения. Критерии за класификация и специфика.
26. Цикъл на управленското решение.
27. Методи за вземане на управленски решения. Евристични методи.
28. Централизация и децентрализация на управлението. Процес на делегиране на права.
29. Подход на делегирането на права.
30. Проблеми и трудности при делегирането на права от страна на ръководителя.
31. Основни бариери при делегирането на права по вина на изпълнителя.
32. Основни типове стил на ръководство. Авторитарен стил – характеристика и особености.
33. Демократичен и либерален стил на ръководство. Предимства и граници на ефективност.
34. Фактори, влияещи върху избора на конкретен стил. Ситуационен стил.
35. Лидерство и ръководство. Основни прилики и разлики. Работа в екип.

6.2. Есета - Не

6.3. Дипломни работи - Не

6.4. **Проекти или практика** – Студентите разработват курсов проект по предварително зададена структура. Условието за изготвяне на курсовия проект и критериите за неговата оценка, се поместват на страницата на електронното/ дистанционното обучение по дисциплината и се оповестяват в началото на лекционния курс. Курсовият проект съчетава елементи на теоретичен и практико-приложен анализ и се представя на електронен (за студентите от задочна и дистанционна форма на обучение)/ хартиен носител (за студентите от редовна форма на обучение). Защитата му за студентите от редовна форма на обучение е публична и се провежда след приключване на аудиторните занятия, преди изпитната дата. На нея могат да се поканят представители от бизнеса. Студентите от задочна и дистанционна форми на обучение подготвят експозе, което представят в деня на изпита.

6.5. Оценяване в процеса на обучение

За аудиторното оценяване на работата на студентите се използва точкова система. По време на семинарните занятия студентите получават индивидуални или колективни задачи, като изпълнението им носи определен брой точки в зависимост от степента на участие и постигнатите резултати. Посещаването и активността на студентите по време на лекциите по дисциплината също се оценяват с точки, провеждат се дискусии по коментиранияте въпроси. Решават се казуси. Събраният брой точки е условие за заверка на семестър, компонент за (не)допускане до изпит или освобождаване. В комплексната оценка на аудиторната заетост на студентите могат да се включат и оценки на резултатите от поставени задачи от представители на практиката или от поставени допълнителни задачи, свързани с теренни проучвания.

Скала за точките:

Точки	Оценка
< 140	Слаб 2

140 - 175	Среден 3
176 - 210	Добър 4
211 - 245	Много добър 5
246 - 280	Отличен 6

6.6. Други форми - Не

7. **Речник:** система, системен подход, кибернетика, обратна връзка, социална система, управление, субект на управление, обект на управление, емергентност, еквивалентност, синергия, декомпозиране на система, координация, субординация, апарат на управление, диверсификация, вертикална интеграция, органиграма, организационна структура, власт, делегиране на права, управленско решение, видове ОСУ, система, стил на ръководство, формална и неформална организация, управленски връзки, диапазон на контрола, евристични методи за вземане на решения.

**Разработил програмата,
доц. д-р Велислава Николаева**

Учебната програма е приета на заседание на Катедра „Администрация, управление и политически науки” с протокол №3/ 25.10.2017 година.